

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI, CLUJ NAPOCA

FACULTATEA DE TEATRU ȘI FILM

Școala doctorală: TEATRU ȘI FILM

Domeniul: TEATRU ȘI ARTELE SPECTACOLULUI

**Teatralitatea endemică a grupurilor segregate.
Anatomia colectivității și psihologia corpului comun**

Rezumatul tezei de doctorat

COORDONATOR

ȘTIINȚIFIC

Prof. Dr. Laura Pavel-Teuțișan

DOCTORAND

Andrei Măjeri

Cluj-Napoca

2021

CUPRINS

Teza și ipotezele de lucru. Multiplul, între protecție și interdicții.....	7
Teză.....	7
Argument.....	7
Premise de lucru.....	9
Cartografieri	12
Roluri, concepte și instrumente	14
Reiterarea motivațiilor	16
Relevanța proiectului și metodologie.....	18
CAP. 1. MIZE ANTROPOLOGICE. DEFINIȚII ALE GRUPULUI.....	20
1.1. Abordări biologice. Anatomia grupului.....	21
1.1.1 <i>Jocul de rol</i> al multiplicării.....	21
1.1.2 Aglutinanți și ierarhizări.....	26
1.1.3 Rigiditate structurală.....	29
1.2. Psihologia corpului comun.....	32
1.2.1 Algoritmi de grup. Repertorierea modelelor comportamentale.....	32
1.2.2 Raporturi de proxemică. Dizidență și secesiuni.....	34
1.2.3 Fecunditatea spațiilor predilecte.....	39
1.2.4 Metamorfoze și determinări calitative/cantitative.....	41
<i>Exemplum docet</i>	43
CAP. 2. TEORIA GRUPULUI.....	44
2.1. Factori primi de segregare: sexul, rasa, etnia și vârsta.....	44
2.1.1 Periferiile societății.....	44
2.1.2 Chestionarea mijloacelor și a receptării.....	45
2.1.3 Discriminare sexuală și de gen.....	48
2.1.4 Rasismul, șovinismul, extremismul.....	52
2.1.5 Gerontofobia. Index de empatie.....	60
2.1.6 Sinteză.....	66
<i>Exemplum docet</i>	67
2.2. Noi reprezentări identitare. Paradigme dinamice contemporane.....	69
2.2.1 Critica feministă.....	69
2.2.2 Pussy Riot și FEMEN.....	70
2.2.3 Sexism instituționalizat și canoane alternative.....	75
2.2.4 Travesti, drag, transsexualitate, non-binaritate.....	77
2.2.5 Dreptul la alteritate.....	80

2.2.6 Sintează.....	83
<i>Exemplum docet</i>	83
2.3. Fatalism și forță comună.....	85
2.3.1 Proximitatea morții și rezistența la metaforă.....	85
2.3.2 Imagistică și segregare.....	91
2.3.3 Coagulări și resetare intraspitalicească.....	92
2.3.4 Forță comună.....	95
2.3.5 Scurt excurs teatral.....	96
2.3.6 Sintează.....	97
<i>Exemplum docet</i>	98
2.4. Cataclisme și disoluții.....	100
2.4.1 Annus horribilis.....	100
2.4.2 Pandemia online.....	103
2.4.3 Viruși și zei.....	106
2.4.4 Disoluția corpurilor.....	107
2.4.5 Artele și pandemia.....	111
2.4.6 Sintează. Sisteme de tip <i>fail-fast</i>	112
<i>Exemplum docet</i>	113
CAP. 3. CODURI ȘI RITUALURI.....	115
3.1. Gust, gest, mimică. Configurații semiotice ale doliului și totalitarismului.....	115
3.1.1 Gust și personalitate.....	115
3.1.2 Gest și recunoaștere.....	116
3.1.3 Mimică.....	123
3.1.4 Inerente comparații.....	124
3.1.5 Totalitarism și răs subversiv.....	125
3.1.6 Teatralitatea grupurilor teroriste.....	130
3.1.7 Concluzii. Mișcarea grupului.....	134
3.2. Costumul: extensie a jocului de rol.....	136
3.2.1 Definiții. Istorie.....	136
3.2.2 Etichetă și etichete.....	140
3.2.3 Camuflare și cameleonism.....	143
3.2.4 Armurile și reprezentarea puterii.....	145
3.2.5 Nud și lumină.....	157
3.2.6 Turism cultural.....	150
3.2.7 Caracterul performativ al costumului.....	151

3.2.8 Colaborarea regizor-costumier.....	152
3.2.9 Sinteză.....	156
<i>Exemplum docet</i>	156
3.3. Religie și ritualuri. Grupuri religioase și sportive.....	158
3.3.1 Nevoia magicului lider.....	158
3.3.2 Algoritmii grupurilor religioase și influența lor.....	160
3.3.3 Ritualuri. <i>Imaginea grupului în teatralitatea cotidianului</i>	162
3.3.4 Cultul morților și pelerinajele.....	170
3.3.5 Sportul ca religie.....	174
3.3.5 Sinteză.....	177
<i>Exemplum docet</i>	178
3.4. Estetism versus militantism.....	182
3.4.1 Carnavalul de la Rio.....	182
3.4.2 <i>Feria din Sevilla</i>	188
3.4.3 Fenomenul PRIDE.....	191
3.4.4 Examinări comparative.....	194
3.4.5 Sinteză.....	196
<i>Exemplum docet</i>	197
3.5. Muzica războiului. Forma penitenciară.....	201
3.5.1 „ <i>La plăcinte înainte, la război înapoi!</i> ”.....	201
3.5.2 Tactici, aglutinări, analize.....	204
3.5.3 Segregările conflictului armat.....	207
3.5.4 Vocea grupului războinic.....	211
3.5.5 Imaginea colectivă a deținuților.....	213
3.5.6 Optica semnelor corporale. Descifrări codificate.....	217
3.5.7 Sinteză.....	219
<i>Exemplum docet</i>	220
CAP. 4. INTRAREA ACTORILOR.....	223
4.1. Studiu de caz: Transrasialitatea.....	224
4.1.1 Analizând competiția cu rasa în artă.....	224
4.1.2 Comportamentul post-rasial și artistul.....	225
4.1.3 Cazul Rachel Dolezal.....	227
4.1.4 Mimesisul și apropierea culturală.....	229
4.1.5 Conceptul <i>trans</i> dincolo de rasă.....	233
4.1.6 Interogarea posibilității transrasialității.....	234

4.1.7 Globalizarea și nevoia de a performa.....	238
4.1.8 Spectatorul zilelor noastre. Schimbarea percepției asupra <i>teatralității</i>	240
4.1.9 Sinteză.....	243
4.2. Simulare și polimerizare.....	245
4.2.1 Însingurare în colectiv.....	245
4.2.2 <i>Teatralitatea</i> unor noi manifeste.....	246
4.2.3 Actorul în era post-adevărului.....	250
4.2.4 Vectori de reciclare (Părăsirea clădirilor, polimerizare, rafinarea mijloacelor, noi limbaje Koiné).....	253
4.2.5 Frontul histrionic. Teatralitatea online.....	256
4.2.6 Bunuri Veblen. Dramaturgia listelor.....	259
4.2.7 Sinteză	261
4.3. Corul: embrionul <i>mimesisului</i>. Producții proprii și funcții regizorale	262
CONCLUZII.....	272
BIBLIOGRAFIE.....	279

Cuvinte cheie: *endemism, teatralitate, efecte de segregare, conflicte de rol, poetica grupului, spațiu predilect, histrionism latent, organisme sociale, ierarhizări, corp colectiv, reprezentări identitare, discriminare de gen, non-binaritate, imagistica bolii, gestică, micro teatralitate, teatralitate nocivă, lider, ritual contemporan, carnaval, spirit comunitar, grup oprimat, efect de participare, imaginar războinic, imaginar punitiv, eră post-rasială, performarea rasei, homo fings, era post-adevărului, teatralitate online și funcții regizorale.*

Sinteza ideilor principale

Cercetarea noastră propune o investigație, un *zoom in* în societăți cu ierarhii precise, de mici dimensiuni, pentru a detecta elemente ingenu de teatralitate și pentru a repera valoarea socială, artistică și contaminarea pozitivă din diverse moduri de coagulare intracomunitară. Pătrundem în aceste *conglutinații mozaicale* prin depistări epistemologice și antropologice; mai precis în ceea ce înseamnă grup și teatralitatea endemică. Descoperirea unor canale funcționale în interiorul grupurilor segregate va dezvălui pentru creatorii de teatru noi piste de lucru, mai aplecate spre abordări cu efecte comunitare, prin decelarea conținuturilor semiotice ale acestora. Considerăm segregarea ca fiind un catalizator prim al potențialului teatral din interiorul unui grup și o analizăm fractalic, apelând la elemente de *practice as research*.

În prezenta lucrare, analizăm cu precădere relația grup - imaginar colectiv, subliniind funcția reprezentativă și energiile interumane degajate într-o societate ierarhizată. Instrumentele la care vom apela în argumentația noastră se bazează, în primul rând, pe interviuri și sondaje, cercetare interdisciplinară, dar și pe o analiză a diversității grupurilor, cu o distanță obiectivă de urmărire. Teoriile pe care le susținem, verificate și în practica scenică, se construiesc prin argumente disparate, răspândite în diverse capitole. Capitolele tezei își răspund la întrebările lansate, demonstrația generală fiind una în cercuri concentrice, nu una de tip piramidal.

Pe lângă demonstrația principală, care susține teatralitatea segregării sexuale, rasiale și religioase, în teza noastră analizăm și alți factori (secundari) de izolare specifică. Suntem interesați în lucrarea doctorală de analiza rolurilor din interiorul grupurilor și de structurile acestor entități multiple. Nu ne interesează masele uniformizatoare, ci grupurile de dimensiuni reduse, ierarhizate, pline de diferențe specifice, dar și reliefate polimorf. În fond, dezvoltăm o pledoarie a unei analize a *ambitusului colectiv*. Aici intuim că se va regăsi elementul principal de noutate al tezei, care ține de contribuția noastră, dar și actualitatea sa. O parte importantă a lucrării se va axa pe funcția de lider a grupului. Analizăm, de asemenea, interacțiunile între diverse colectivități, decelând comportamente specifice, dar și conflicte între acestea, luând în calcul vulnerabilitatea structurilor interogate.

În capitolul introductiv încercăm să reperăm existența grupurilor la diferite organisme de pe scara evoluționistă, speculând apariția unor activități cu caracter histrionic latent la acestea,

axându-ne mai departe pe distincția majoră între a trăi în *grup* sau în afara sa, deschizând pistele unor *redefiniri ale grupului*, utile analizei noastre și principiilor operaționale prin intermediul cărora ne structurăm cercetarea. Am încercat să demonstrăm că microgrupurile pot fi oglindite de *grupări* specifice altor organisme și comportamentele lor gregare. Acest prim capitol conturează mai precis obiectivele principale și terenul pe care vom opera specific în următoarele capitole.

În capitolul al doilea, *dezvoltăm analiza tipurilor de segregare și factorii primi de segregare*. Când vine vorba despre atenția asupra *minorităților segregate sexual, rasial, etnic sau în funcție de vârstă, jocul de rol* devine un univers în permanentă expansiune. *Impactul remanent* al practicii *segregării* se precipită în conștiința raportului între individ și istorie, dar și în *relativitatea apartenenței* sale la un *grup*, creionând noi geografii afective, demne de a se constitui în surse pentru filonul teatral. Teatrul fără o nouă mitografie nu va supraviețui. Putem porni în reconstrucția sa de la definirea *factorilor de segregare*, pe care am încercat să îi prezentăm în acest capitol. Înțelegem prin intermediul lor unele rupturi sociale și puncte nevralgice. Am încercat să alăturăm și referințe critice de maximă legitimitate.

Mai departe, am analizat și *critica feministă a grupurilor* pe care le suscită acest curent, migrând spre o *hermeneutică a non binarității*. Am radiografiat și acele *grupuri sociale*, care prin exprimarea lor societală își formatează pozițiile politice și influența, toate prin prisma exhibării exagerate a unor trăsături, folosind astfel *teatralitatea* ca unealtă social-politică, mai ales prin exemplele grupărilor Femen și Pussy Riot.

Apoi, am pătruns pe teritoriul dezolant al bolii în ideea demonstrării faptului că boala poate fi un *factor de coagulare a unui grup social*. Am regăsit varii metafore *în corpul bolnav*, în imagistica sa și tipurile de *segregare* inerente bolii. Susan Sontag ne-a oferit prin studiul său asupra metaforelor bolii un teritoriu vast de analiză, mai ales a celor trei exemple pe care le analizează cu precădere (tuberculoză, cancer și SIDA). Ne referim la boală dintr-o perspectivă reformatoare a teatrului, a practicilor sale și a ideii de comunitate. Progresul conceptual al tezei noastre găsește în acest capitol un punct nodal. El va fi dus mai departe de capitolul imediat următor, dedicat pandemiei COVID-19. În acest mod, am putut contura definiții mai robuste ale unor reacții altfel greu de explicat, trasând linii generale de reacție în întâlnirea cu maladiile. Ele sunt, dincolo de orice, un dezechilibru. Există, pe undeva, și un joc estetic al bolii, imersat într-un patetic nedisimulat, dar și în curaj nebun. În fața catastrofismului, *grupul* este o formă de terapie. Prin subcapitolul despre pandemie, reperăm un buton de shutdown *al grupului* și o *funcție centripetă*, cu *potențial regenerativ*. În urma unui gest major de închidere totală la nivel mondial, concepte ca *tele-muncă* sau *noi protocoale online* echilibrează lipsa unui real factor de coeziune socială și aduc o atenție sporită asupra etiologiei acestei pandemii.

Capitolul cel mai extins, cel de-al treilea, este și cel care exemplifică cele mai *relevante coduri și ritualuri* care pot fi legate de *grup și teatralitatea endemică*. În primul său subcapitol, am debut

printr-un extins excurs în zona gesticii și mimicii. În acest amplu subcapitol, piatră de temelie a întregului capitol 3, debutăm prin varii încercări de definire a *gustului*. Am luat această decizie, pentru că el domină fațete ale vieții sociale contemporane, dar și pentru că definește opțiunile estetice ale unor grupuri. Ne-am aplecat apoi, prin mai multe exemple, asupra analizei *gesticii și mimicii*, plecând de la ideea că cele două reprezintă fundamente ale expresiei teatrale și mărci evidente ale *teatralității endemice a grupurilor*. Ca elemente constitutive al *ritualului*, gestică și mimica necesită o cercetare pregnantă, trimiterele către ele apărând și în alte capitole, fiind un liant al întregii structuri analitice din prezenta teză. Am evaluat diverse situații, evenimente și momente cheie legate de *gesturi ca mărci ale unor tranzacții*, punând accentul pe unele *gesturi majore*.

Am pătruns apoi pe terenul comportamentelor militante (exemplificate pe un palier anterior al analizei) și le-am conectat de analiza *gesturilor*. Reflecțiile noastre au staționat, mai departe, pe cazuistica reprezentată de sistemele totalitare (prin exemplul Coreei de Nord), marcând aici gestul ca pe un trist panegiric. *Funcția de lider*, analizată recursiv în mai multe capitole, a fost și în subcapitolul prezent parte a expunerii ideilor acumulative. Ca un tip de contrapunct, am găsit în *răs* o manifestare teatrală paradoxală în raport cu regimurile totalitare.

În continuare, am considerat importantă exegeza detaliată a *costumului* din perspectiva reprezentativității. Înțelegem cum el definește unele populații, marcându-le codurile. *Costumul* își are rolul său novator în practica noastră, fiind legat simțul codificării. De altfel, mergând mai departe cu analiza noastră a *grupurilor segregate*, calitatea distincției pe care o conferă acesta în căutarea urmelor *endemismului* s-a dovedit a fi de maximă importanță. *Costumul* definește grupuri, fie că e vorba despre uniformă sau vreo extensie a *jocului de rol*. I-am dedicat o întindere mai mare decât spațiului (pe care l-am analizat sporadic, de-a lungul mai multor capitole), luând în considerare insuficiența sa analiză din mediul artelor scenice din țara noastră.

Aici, conceptele cu care am operat au fost mai mult din lumea modei și din propria expertiză de lucru direct la scenă. În opinia noastră, element de grupare major, de camuflare și protecție, dar și armă de prim rang a *teatralității*, *costumul* este mai puțin creditat decât decorul în sfera teatrală.. Un caz special au constituit-o armurile (corp fortificat), iar un altul nuditatea (ca zonă metaforică contrapunctică). Înspre final, practica noastră colaborativă caționată de întâlnirea cu Lucian Broscățean a aureolat cercetarea. Ca limită a cercetării noastre detectăm vastitatea acestui teren, din care am atins doar o mică zonă.

În excursul nostru teatral, elementul central al capitolului al treilea îl reprezintă analiza ritualurilor. Punctul de fierbere reprezentat de *ritual* ține de sfera reacțiilor sociale condiționate de cultură. Cum reușește omul urban să nu piardă complet contactul cu ritualicul? Repetarea *riturilor* sau inventarea unora noi reprezintă gesturi exemplare. Folosindu-ne de instrumentarul biologic anunțat în incipitul tezei, suntem de părere că, de-a lungul evoluției speciei umane, *ritualul* a

constituit o formă de aglutinare de ordin prim. Din convulsiile *ritualului* s-au născut comportamente de zi cu zi, tabieturi, *mimesis pur*. Schemele cosmologice și scenariile ritualice sunt parte a anamnezei oricărui tip de întemeiere. Iar prezenta teză dorește inițierea unui mai bun dialog cu grupurile, în care abundă urme ale *teatralității endemice*.

Am pătruns schematic în zona algoritmilor grupărilor religioase, iar mai apoi a ceremoniilor cu reguli stricte. Am considerat că reprezentarea, atât de specifică teatrului este, pe aceste terenuri, legată de histrionismul nativ. *Ritualul* dă formă timpului colectiv. Exemplele notorii, dar și unele specifice, cu accent pe *pomana de viu și pelerinaje* au conturat partea exemplilor cercetării. Am încheiat excursul nostru din prezentul subcapitol printr-o privire de ansamblu asupra sportului și considerentelor sale cvasi religioase.

În cel mai exotic dintre capitole, am descris detaliat Carnavalul de la Rio, din perspectiva *teatralității* sale exacerbate, dar de scurtă durată, pe care o denotă. De altfel, am analizat propriul contact cu una dintre cele mai ample manifestări de acest tip din Europa, Feria de Sevilla, punctând aspectul său de *numerus clausus*. Am constatat tehnicile amplificării și hipertrofiei în aceste două macro-manifestări, dar am subliniat și grupurile care le subsumează și tipurile diverse de interacțiune intergrupală și interpersonală pe care le suscită. Hermeneutica lor a atins analiza *fenomenului camp*, a influențelor regionale și entice; în fond, a migrațiilor temporare provocate de cele două evenimente etc.

Mai departe, am pătruns în zona marșurilor pentru diversitate, a fenomenului PRIDE, cu precădere a celui din țara noastră, debutând cu un scurt istoric. Am vorbit aici despre comunitate, conflict cu grupuri opozante, derapaje, statistici, punând accentul pe aspectul *teatralității*. Am încercat să trasăm unele comparații la finalul cercetării, subliniind excesele hedoniste din ambele tipuri de experiențe, lăsând deschisă zona de difuzie între experiențele carnavalești și cele militante.

În ultimul subcapitol, parte corolară a capitolului al treilea, am decis să investigăm manifestările potent teatrale ale *războiului*, tacticile speciale și imaginarul vast pe care îl suscită. Am fost interesați de *segregările* pe care le provoacă conflagrațiile și repercusiunile asupra unui *grup demografic*. Am oscilat de-a lungul studiului între opera canonică a lui Sun Tzu și extrem de noul bestseller al lui Sebastian Junger (Tribul). Comparativ, am putut depista diferențe semnificative între readaptarea postbelică la comunitate în rândul triburilor și în societatea vestică. Am constatat că *războiul* impregnează un tip de identitate culturală novatoare asupra celor care îl experimentează, marcându-le existențele în felurite chipuri. Mai apoi, am pătruns în analiza armatei și a discriminărilor/segregărilor din interiorul acesteia, unde am intuit importante *jocuri de rol*. Ca detaliu, ne-a interesat relevanța vocii, în prima parte referitoare la *război*, anume modurile și contextele prin care ea funcționează ca unaltă de storytelling în timpul și după un conflict armat. Mai departe, am considerat important să analizăm și imaginarul punitiv (conex), *teatralitatea*

endemică a deținuților, dar și propria experiență teatrală din colaborarea noastră cu Penitenciarul de Maximă Securitate Gherla. Arta corporală reprezintă o sursă importantă pentru studiul nostru asupra *comunităților segregate*. *Codurile* pe care le propun tatuajele din închisori, *ritualul* în sine al tatuării și unele gesturi majore ale deținuților au fost operate, folosindu-ne și de expertiza dobândită în capitolele precedente, dedicate *ritualului*, *gestului* etc.

Capitolul al patrulea e dedicat cel mai mult contribuției personale în formularea unor concepte noi. Prin cel mai controversat dintre studiile noastre din această teză, cel dedicat *transrasialității*, încercăm să ne apropiem din nou de concepte teatrale cheie cu care să operăm pe acest teritoriu foarte nou. Era post-rasială, metamorfozele unor extreme sociale și ambiguitatea potent teatrală, toate ne pun în dialog cu termeni ca *mimesis*, *identitate*, *alteritate*, dar dintr-un punct de vedere novator. Utopiile identitare analizate mai sus, constructe sociale originale, însoțite în capitolul pe care îl încheiem de exemple din artă și societate mai vechi sau mai noi, evidențiază faptul că *transrasialitatea* presupune o metamorfoză controversată, pe care teatrul ar trebui s-o reflecte în originale moduri. În contextul unor cazuri notorii pe care le-am pus în lumină, culminând cu cel al lui Rachel Dolezal, am depistat în cadrul acestei paradigme (cea a transgresării culorii pielii), mărci ale lui *homo fingens*. Contribuția personală a acestui subcapitol vine din punerea în dialog a terminologiei teatrale cu acest subiect care se relevă pe sine activ, chiar în aceste clipe, pe scena socială, potențând noi *dramaturgii ale corpului* și jocul cu limita.

Din lipsa unei terminologii analitice suficiente, nevoia contextualizării sociale face dificilă analiza. Am găsit în consultarea unor canoane clasice cu subiect similar moduri în care *fetișizarea rasei* amplifică clivaje sociale. Operând o critică asupra apropierii culturale, am observat și pericolul atomizării unor discursuri, dar și al analizei *endemismului* și teritoriilor sale înșelătoare. Un punct forte ar fi și exemplificarea unor derapaje potențate de tehnologia părtinitoare, dar și altele provocate de tendința de exotizare și atracția excesivă față de hibrid și dionisiac. Cert este că *performarea rasei* a devenit un subiect de prim plan.

Am propus, pentru *ambitusul colectiv în expansiune*, câteva noi concepte legate de o nouă practică teatrală. Am încercat să nu cădem pradă abuzului unor noi paradigme, postulând unele idei legate de o *teatralitate* insuficient explorată și care își revendică, în vremea din urmă, centrul imaginii. De exemplu, am încercat să depistăm ce mai poate însemna *simularea* în epoca post-adevărului. Am enunțat cu acest scop unii *vectori de reciclare* pe care îi intuim valabili în practica și teoria teatrală (polimerizare, rafinare etc.), încercând să le formulăm unele ample definiții, corelate cu lipsa/nevoia căreia li se adresează. Ca în întreg capitolul al patrulea, noutatea și gradul de sinteză al unor concepte, ține de o abordare trans-disciplinară, ba chiar apelând la un tip de analiză semio-pragmatică. Toate aceste demersuri, cu un asumat grad de poetic, au scopul unei mai bune articulări a *noului front histrionic*, care pune accent pe o *politică de desegregare*.

În ultimul subcapitol, încercând să facem apel la ce ne interesează în mod direct, anume propria luptă împotriva fosilizării artei pe care o practicăm, am enumerat, o serie de potențiale funcții ale regiei. În jurul unor aptitudini de lider, am ridicat structura acestor funcții vitale în practica scenică. Sumedenia de funcții (uneori contrastante) pe care le posedă regizorul (aglutinantă, arheologică, structurală, introspectivă, reglatoare etc.), prin asumarea acestei poziții, este un în permanentă completare, asemenea unei liste lungi, al cărui punct final refuză să apară.

Precauția teoretică dublată de curajul neofitului și relativismul contemporan aduc în prim plan ideea reînnoirii teatrului prin analiza comunităților de mici dimensiuni. Teatrul nou impune o nouă gramatică și ne predă o lecție teatrală formată neobișnuit. Am putea spune că dovedește a fi reformatată pe principiile reprezentativității, aflate la mare căutare în discursul artistic actual. Așadar, facem *dovada teatralității native* printr-o imersie în real, căutând cu instrumente specifice unor științe de tipul antropologiei, biologiei și practicii ca cercetare adevărate aspecte spectaculare care țin de *endemismul unor grupuri*.

Grupurile segregate, analizate în detaliu de-a lungul capitolelor, prin *excedentul lor de teatralitate* folosită ca *survival skill*, denotă o puternică sursă de reviriment al artei noastre. Bref, milităm pentru revendicarea centrului imaginii, în artele spectacolului, de către *comunitățile marginale, segregate, minoritare* etc. Totodată, luptăm pentru cauza pătrunderii lor majore în sfera teatrului (domeniul nostru predilect) dincolo de legile unor categorii prestabilite. Ne-a condus gradul de urgență, punctele nevralgice pe care artistul e menit să le reflecte în analiza sa societală. Ne-am lăsat ghidați de hiperactualitatea unor subiecte și am încercat să ne păstrăm atenți la noile teorii antropologice, sociologice, teatrale etc. Am păstrat, totuși, aproape, autorii canonici și teoriile lor, pe care, în mare măsură le-am revizitat.

Ne-au interesat unele legi devenite biografie reprezentativă pentru *grupuri* sociale, *interdependența grupurilor*, sistemele de polimerizare și *limitele grupului*. O atenție deosebită am acordat-o *liderilor* și acestei funcții atât de importante. De altfel, am fost atenți la forța pe care o capătă *membrii unui grup* care trăiesc în mijlocul ostilității și gradele de transfigurare la care sunt predispuși. Pledoaria noastră pentru urmele native de *teatralitate* din aceste grupuri sociale ține și de o trădare a mediului în care activăm, mizând mai mult pe *comunitățile segregate* în care intuim prezența unor esențe tari.

Bibliografie selectivă

- Agamben, Giorgio, *Nuditatea*, București, Humanitas, 2014
- Agamben, Giorgio, *Taste*, London, Seagull Books, 2017
- Allain, Paul & Harvie, Jen, *Ghidul Routledge de teatru și performance*, București, Nemira, 2012
- Arendt, Hannah, *Sur l'antisémitisme: Les origines du totalitarisme*, Paris, Gallimard, 2002
- Aristotel, *Poetica*, București, Academiei, 1965
- Artaud, Antonin, *Teatrul și dublul său*, Cluj-Napoca, Echinoc, 1997
- Banu, George, *Spatele omului. Pictură și teatru*, București, Nemira, 2008
- Barba, Eugenio, *Teatru: singurătate, meștesug, revoltă*, București, Nemira, 2013
- Baudrillard, Jean, *Simulacre și simulare*, Cluj-Napoca, Idea Design & Print, 2008
- Bergson, Henri, *Teoria râsului*, Iași, Polirom, 2013
- Bishop, Claire, *Artificial Hells: Participatory Art and the Politics of Spectatorship*, London, Verso, 2012
- Călinescu, Matei, *Cinci fețe ale modernității: Modernism, avangardă, decadență, kitsch, postmodernism*, Iași, Polirom, 2017
- Clancy, Deirdre, *Designing Costume: for stage and screen*, London, Batford, 2014
- Cristea, Dumitru, *Tratat de psihologie socială*, București, Trei, 2015
- Cuibus, Miriam, *Efectul de culise, teatralitatea ambiguității și ambiguitatea teatralității*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2011
- Curșeu, Petru Lucian, *Grupurile în organizații*, Iași, Polirom, 2007
- Dawkins, Richard *Gena egoistă*, București, Publica, 2013
- Delbono, Pippo, *Dăruirea de sine*, București, Nemira, 2019
- Deleuze, Gilles & Guattari, Felix, *Mii de platouri*, București, Art, 2013
- Dinesh, Nandita, *Theatre and War: Notes from the Field*, New York, Vernon Press, 2016
- Donnellan, Declan, *Actorul și ținta*, București, Unitext, 2006
- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. I-III, Chișinău, Universitas, 1992
- Foucault, Michel, *Surveiller et punir: Naissance de la prison*, Gallimard, 2020
- Hartnell, Jack, *Medieval Bodies. Life, Death and Art in the Middle Ages*, London, Profile Books Ltd., 2018
- Huizinga, Johan, *Homo ludens. Încercarea de determinare a elementului ludic al culturii*, București, Humanitas, 2012
- Junger, Sebastian, *Tribul: Despre întoarcerea acasă și apartenență*, București, Art, 2020
- Lehmann, Hans Thies, *Teatrul postdramatic*, București, Unitext, 2009
- Lévi-Strauss, Claude, *Toți suntem niște canibali*, Iași, Polirom, 2014
- Lytard, Jean-François, *Condiția postmodernă*, Cluj-Napoca, Idea Design & Print, 2003

Malița, Liviu, *Spațiul teatral: o privire sintetică*, Cluj-Napoca, Eikon, 2013

Mihăilescu, Vintilă, *În căutarea corpului regăsit. O ego-analiză a spitalului*, Iași, Polirom, 2019

Modreanu, Cristina, *Utopii performative - Artiști radicali ai scenei americane în secolul XXI*, București, Humanitas, 2014

Murray, Douglas, *The madness of crowds: Gender, Race and Identity*, London, Bloomsbury Continuum, 2020

Nanu, Adina, *Artă, stil, costum*, București, Noi Media Print, 2007

Nietzsche, Friedrich, *Nașterea tragediei din spiritul muzicii*, București, Cartex, 2018

Oișteanu, Andrei, *Sexualitate și societate. Istorie, religie și literatură*, Iași, Polirom, 2016

Onfray, Michel, *Scurt manifest hedonist*, București, Humanitas, 2013

Ortega Y Gasset, Jose, *La deshumanización del arte y otros ensayos de estética*, Barcelona, Austral/Espasa Libros, 2018

Paz, Octavio, *Dubla flacăra, dragoste și erotism*, București, Humanitas, 2017

Petrișor, Adelin, *Țara cu un singur gras*, Iași, Polirom, 2013

Pleșu, Andrei, *Minima Moralia*, București, Humanitas, 2017

Rousseau, Jean-Jacques, *The Body Politic*, London, Penguin Classic, 2016

Runcan, Miruna, *Signore Misterioso. O anatomie a spectatorului*, București, Unitext, 2011

Segalen, Martine, *Ritos y Rituales contemporáneos*, Madrid, Alianza Editorial, 2014

Sontag, Susan, *Boala ca metaforă. Sida și metaforele sale*, București, Vellant, 2014

Sontag, Susan, *Notes on CAMP*, London, Penguin Books, 2018

Steiner, George, *Maeștri și discipoli. Prelegerile „Charles Eliot Norton” 2001-2002*, București, Humanitas, 2011

Steiner, George, *Moartea tragediei*, București, Humanitas, 2008

Stoichiță, Victor Ieronim, *Despre trup. Anatomii, redute, fantasme*, București, Humanitas, 2020

Stoichiță, Victor Ieronim, *Imaginea celuilalt: negri, evrei, musulmani și țigani în arta occidentală în zorii epocii moderne (1453 - 1800)*, București, Humanitas, 2017

Stoichiță, Victor Ieronim, *Scurtă istorie a umbrei*, București, Humanitas, 2009

Sun Tzu, *Arta războiului*, București, Cartex, 2020

Vargas Llosa, Mario, *Civilizația spectacolului*, București, Humanitas, 2012

Wilde, Oscar, *De profundis*, București, Humanitas, 2017